

14. SVETOVÝ KONGRES O VEREJNOM ZDRAVÍ V KALKATE

Katarína DOSTÁLOVÁ

*Katedra preventívnej a klinickej medicíny, FVZ, Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave
Vedúci pracoviska: prof. MUDr. Eva Horváthová, PhD., MPH*

SÚHRN

V dňoch 11.-15. februára 2015 sa konal v indickej Kalkate 14. Svetový kongres o verejnom zdraví, ktorého sa zúčastnilo do 2 000 účastníkov z takmer 70 krajín sveta. Kongres organizovala Svetová federácia asociácií verejného zdravotníctva (WFPHA) s podporou Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Hlavným heslom kongresu bolo: **Healthy People – Healthy environment, Zdraví ľudia – zdravé životné prostredie.**

Kľúčové slová: *svetový kongres o verejnom zdraví, verejné zdravotníctvo, chronické neprenosné choroby, životné prostredie*

Z HISTÓRIE WFPHA

V máji 1967 počas 20. Svetového zdravotníckeho zhromaždenia, ktoré je rozhodovacím orgánom WHO, sa stretla skupina delegátov reprezentujúcich 32 asociácií členských štátov v oblasti verejného zdravia a prerokovala vytvorenie organizácie, ktorá by bola hlasom občianskej spoločnosti v prospech verejného zdravia. Svetovú federáciu asociácií v oblasti verejného zdravia (WFPHA) založilo ešte v ten istý mesiac v Ženeve 16 základných členských združení.

WFPHA je medzinárodná, mimovládna organizácia zložená z národných multidisciplinárnych združení v oblasti verejného zdravia. Je to jediná celosvetovo pôsobiaca odborná spoločnosť zastupujúca a slúžiaca širokej oblasti verejného zdravia. Poslaním WFPHA je podporovať a chrániť globálne verejné zdravie. Podporuje vznik a rozvoj združení pre verejné zdravie a spoločností verejného zdravia na celom svete. Uľahčuje a podporuje výmenu informácií, vedomostí, zručností a zdrojov prostredníctvom podpory a presadzovania politiky, programov a postupov, ktoré sa snažia o zdravý a produktívny svet.

WFPHA je akreditovaná ako mimovládna organizácia, je v oficiálnom vzťahu so Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO). Spolupracuje s WHO v presadzovaní záujmov verejného zdravia, prostredníctvom podpory zdravotníckej politiky, stratégií a osvedčených postupov v celom svete. Organizácia je zároveň konzultantom Hospodárskej a sociálnej rady Organizácie Spojených národov (ECOSOC).

Svetový kongres o verejnom zdraví sa koná raz za tri roky počnúc rokom 1975. Kongres organizuje Svetová federácia asociácií v oblasti verejného zdravia (WFPHA) v spolupráci s národnými asociáciami v oblasti verejného zdravia, ktoré sú členmi federácie. Kongres je veľkou medzinárodnou udalosťou, ktorá je podporovaná organizáciami Organizácie spojených národov, predovšetkým s WHO a UNICEF. WFPHA na základe svojich skúseností formuluje svoje odporúčania a vstupuje aktívne do riešenia verejno-zdravotných problémov. Účastníci kongresov sú delegáti z asociácií verejného zdravia z krajín celého sveta, rovnako ako zástupcovia verejného a súkromného sektora, mimovládnych organizácií súvisiacich s riešením problémov verejného zdravia so sídlom v členských štátoch Svetovej federácie asociácií verejného zdravia.

Doteraz sa konali svetové kongresy o verejnom zdraví nasledovne:

Calcutta, India (2015)

Addis Abeba, Ethiopia (2012)

Istanbul, Turkey (2009)

Rio de Janeiro, Brazil (2006)

Brighton, UK (2004)

Beijing, China (2000)

Arusha, Tanzania (1997)

Bali, Indonesia (1994)

Atlanta, United States (1991)

Mexico City, Mexico (1987)

Tel Aviv, Israel (1984)

Calcutta, India (1981)

Halifax, Canada (1978)

Bonn, Germany (1975)

14. Svetového kongresu o verejnom zdraví v Kalkate sa zúčastnilo približne do 2 000 účastníkov z takmer 70 krajín sveta. Príprava kongresu bola náročná. Každý zaslaný abstrakt, či už prednášky alebo posteru bol posúdený najmenej dvomi posudzovateľmi. Je cťou pre Fakultu verejného zdravotníctva SZU v Bratislave, že v kolektíve posudzovateľov abstraktov pôsobil člen našej akademickej obce Ing. Jozef Baláž, PhD. z Ústavu biofyziky, informatiky a bioštatistiky.

Ako sa dalo očakávať program kongresu bol veľmi pestrý, odrážajúci diametrálne odlišné problémy krajín a svetadielov. U prednášajúcich z Európy a Severnej Ameriky dominovali témy chronických neinfekčných chorôb.

Aj prezentované práce z našej fakulty boli dôkazom, toho, že v Slovenskej republike sa do popredia záujmu verejného zdravotníctva dostali témy chronických chorôb:

Prednáška: Peripheral Arterial Disease limiting the life of elderly – how to optimally perform screening? Od autorov Katarína Dostálová, Štefánia Moricová, Lucia Mahelová, Lucia Kukučková, Viera Štvrtinová, Vladimír Šefránek, Ján Luha

Poster: Crucial role of physical activity in prevention of cardiovascular disease in young people. Od autorov Katarína Dostálová, Simona Bernátová, Eva Horváthová, Štefánia Moricová, Zuzana Hegedušová, Soňa Wimmerová, Zora Gerová

Počas kongresu odznelo mnoho zaujímavých aktuálnych informácií v plnej šírke problematiky verejného zdravotníctva. Hlavným heslom kongresu bolo: **Healthy People – Healthy environment, Zdraví Ľudia – zdravé životné prostredie.**

Cieľom kongresu bolo zdôrazniť potrebu naliehavej zmeny zdravotnej politiky a služieb v oblasti verejného zdravia po celom svete. Hostiteľmi kongresu boli spoločne WFPHA, Indická asociácia verejného zdravia, WHO, Bill a Melinda Gatesovci a ďalší partneri.

S hlavným prejavom vystúpil predseda WFPHA Dr. Mengistu Asnake z Etiópie, ktorý zdôraznil multidisciplinárny prístup k problémom verejného zdravia, či sú to problémy znečistenia životného prostredia alebo klimatické zmeny. Rovnako podčiarkol individuálnu aj kolektívnu zodpovednosť pri ich riešení.

V dopoludňajších plenárnych zasadnutiach sa nastoľovali otázky významných zmien v globálnom sektore verejného zdravia s nasledovnými kľúčovými témami:

- vymedzenie úlohy verejného zdravia v dnešnom globálnom prostredí
- verejno-zdravotnícky prístup k riešeniu nových úloh na udržateľný rozvoj a zdravé životné prostredie

- ľudské práva a právo ako nástroj pre trvalo udržateľný rozvoj
- faktory ovplyvňujúce zdravie

Súbežne so 14. Svetovým kongresom o verejnom zdraví sa konal 3. Medzinárodný študentský kongres o verejnom zdraví (ISMOPH 2015, ktorý bol organizovaný Indickou študentskou organizáciou verejného zdravia v spolupráci s Medzinárodnou federáciou asociácií medikov, Americkou asociáciou pre verejné zdravotníctvo. Hostiteľské mesto Kalkata (v r. 2001 sa oficiálne zmenil názov v súhlase s bengálskou výslovnosťou na Kolkata) akcentovalo naliehavosť riešenia problémov verejného zdravotníctva. Účastníci kongresu sa ráno aj večer presúvali autobusom z centra Kalkaty do pomerne vzdialeného miesta konania kongresu v Science City, denne tak sledovali život na uliciach a v slumoch.

V rámci exkurzií mohli účastníci navštíviť Klinikum verejného zdravotníctva, Štátny ústav cholery a črevných chorôb či Misionársky dom, kde pôsobila Matka Tereza, vlastným menom Agnes Gonxhe Bojaxhiu (26.8.1910 Skopje, Macedónsko – 5. 9. 1997 Kolkata, India). V Indii na misiách Matka Tereza pôsobila od r.1928. Získala pedagogické vzdelanie s magisterským titulom a pôsobila istý čas aj ako riaditeľka školy, neskôr si doplnila ošetrovateľský kurz. Odišla zo svojej pôvodnej rehole, aby založila novú Kongregáciu misionárov lásky. Matka Tereza organizovala pomoc pre opustené deti, chorých na lepru, postihnutých tuberkulózou či dlhodobo chorých v najchudobnejších štvrtiach Kalkaty. Za jej prácu jej bola v r.1979 udelená Nobelova cena mieru. V Kalkate založila niekoľko domov na pomoc deťom, chudobným a chorým.

Účastníci sformulovali svoje poznatky a postoje do dokumentu s názvom Kalkatská výzva - **The Kolkata Call to Action**. Takmer 2000 delegátov kongresu zo 70 celého sveta vyzvalo poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, vládnych predstaviteľov, všetkých zástupcov občianskej spoločnosti, aby prijali naliehavé opatrenia na zlepšenie podmienok životného prostredia, ktoré sa podieľajú na úmrtnosti a chorobnosti miliónov obyvateľov našej planéty.

Delegáti deklarovali, že čas štúdií a diskusií o sociálnych, environmentálnych a ekonomických negatívnych vplyvoch na ľudský rod sa už skončil. Je čas činov. Politický, ekonomický, sociálny a environmentálny rozvoj sú produktmi sociálnej spravodlivosti. Zdravie nemôže byť zakúpené len bohatými, ale ide o ľudské právo pre všetkých.

Bez takéhoto ponímania incidencia ochorení vzrastie a nikto, bohatý či chudobný, nebude bez rizika. Vypuknutie Eboly v Západnej Afrike výstižne ilustruje takéto komplexné chápanie problému. Choroba sa rozšírila práve kvôli chudobe. Zlá komunitná infraštruktúra, prístup k čistej vode a hygienickým zariadeniam, zlá infraštruktúra zdravotníckej starostlivosti vrátane počtu zariadení a dostatočného počtu školeného zdravotníckeho personálu zvýšila pravdepodobnosť šírenia choroby v celosvetovom meradle.

Ústredným motívom 21. storočia je vážne ohrozenie zdravia ľudstva v dôsledku globálneho otepľovania a v dôsledku klimatických zmien. Dôsledky výroby energie z fosílnych palív v podobe globálneho otepľovania sú jasným argumentom, aby sme sa zaviazali k trvalo udržateľným a obnoviteľným energetickým technológiám.

Klimatické riziká dopadajú nerovnomerne na ľudí rámci krajín, ako aj na celom svete.

Kým infekčné ochorenie i naďalej upútavajú svetovú pozornosť, vzostup incidencie neprenosných chorôb je zákerný. Neprenosné chronické choroby sú jednou z najväčších výziev v ďalšom období. Prioritou musí byť podpora štrukturálnych zmien v spoločnosti, ktorých cieľom je rovnomernejšie rozdelenie bohatstva a moci medzi ľuďmi v každej krajine, medzi krajinami a regiónmi na celom. Pomoc musí byť venovaná intenzívnejšiemu ovplyvňovaniu spoločnosti v oblasti životného štýlu, pohybovej aktivity, fajčenia, konzumácie alkoholu, obezite. Nemenej dôležitá je chemická expozícia a pracovné prostredie.

Tak ako vyššie popísané riziká dopadajú nerovnomerne na najchudobnejšie krajiny a národy, rovnako tak nerovnomerný je aj adekvátny prístup k lekárskej starostlivosti. Nedostatočný prístup k lekárskej starostlivosti v praxi spôsobuje nerešpektovanie základného ľudského práva - práva na adekvátnu zdravotnú starostlivosť. Účastníci kongresu znovu potvrdili vyhlásenia z predchádzajúcich kongresov v Pekingu, Istanbule, Addis Abebe a vydali výzvu ku globálnej akcii. Ďalšie analýzy a štúdie sú vždy potrebné, ale je najvyšší čas, aby sa "vyhrnuli rukávy". Špecifické aktivity sa líšia v závislosti od národných podmienok.

Jubilejný 15. Svetový kongres o verejnom zdraví sa bude konať v dňoch 3.-7. apríla 2017 v austrálskom Melbourne. David Davis v Melbourne, bývalý minister zdravotníctva a starnutia, oznámil skutočnosť 2. júna 2014, že práve toto mesto sa stane miestom konania 15. Svetového kongresu o verejnom zdraví v Melbourne - Convention and Exhibition Centre (MCEC). Melbourne zvíťazilo v náročnej súťaži s Londýnom a Barcelonou.

Očakáva sa, že kongresu sa zúčastní do 2000 verejných zdravotníkov, výskumníkov, pedagógov a pracovníkov verejnej správy i mimovládnych organizácií. Kongres bude významný aj tým, že sa bude konať v roku 50. výročia založenia WFPHA.

LITERATÚRA

1. WORLD FEDERATION OF PUBLIC HEALTH ASSOCIATIONS. The Kolkata Call to Action 2015. [cit. 2015-02-14]. Dostupné na internete: <http://www.wfpha.org/news/131-kolkata-callm-to-action>
2. NESS, R. *The Pursuit of Universal Health Advocacy Epidemiology and Society*. Nov 2012, Vol. 23, Issue, 6 p. 919-921. Dostupné na internete: http://journals.lww.com/epidem/Citation/2012/11000/Commentary__The_Pursuit_of_Universal_Health.26.aspx

Kontaktné údaje

MUDr. Katarína Dostálová, PhD., MPH
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave
Fakulta verejného zdravotníctva
Katedra preventívnej a klinickej medicíny
Limbová 12, 833 03 Bratislava
e-mail: dostalova11@gmail.com